

szerencsés véletlen folytán, a különben elkerülhetetlen forradalom kivédése mellett, ez az unió felvirágoztathatná mindkét fél jólétét és véget vehetne Európa bajainak.

(Forrás: Saint-Simon – Augustin Thierry: *Az európai társadalom újjászervezéséről – Új kereszténység*. Ford., bev. Jordáky Lajos. Irodalmi Kiadó, Buk., 1969.)

RICHARD COUDENHOVE-KALERGI

PÁNEURÓPA (Részletek)

ELŐSZÓ

*Minden történelmi esemény utópiaként indul,
hogy azután valósággá váljon.*

■ Ez a könyv azzal a szándékkal íródott, hogy olyan nagy társadalmi mozgalmat hívjon életre, amely még minden európai népben ott szunnyad.

Sokan álmodoztak egységes Európáról, de kevesen tettek azért, hogy megvalósuljon. Ez a gondolat mint óhaj terméketlen, csak akkor hozhat eredményt, ha szilárd akarattal párosul.

Az európai akarat az egyedüli erő, amely megvalósíthatja Pán-európát; ez az egyedüli erő, amely fenntarthatja Pán-európát.

Így minden európai kezében tartja a világ sorsának egy darabkáját.

Amikor ezt a könyvet írom, az ötödik pánamerikai konferencia ülészik Chilében. Oroszország, képességeihez mérten, minden erejével újjáépítésén munkálkodik. A Brit Birodalom túljutott a háborút követő válságon. A Távols-Kelet megszabadult az amerikai háború veszélyének Damoklész kardjától.

Ezalatt Európa vezető és terv nélkül tétován halad egyik válságtól a másik felé. A francia és belga katonák folytatják Németország ipari központjainak elfoglalását. Trákiában újabb háború mindennapos veszélye fenyeget. Mindenütt nyomor, nyugtalanság, elégedetlenség, gyűlölet és félelem uralkodik.

Mialatt a világ többi része egy-egy lépést tesz előre, addig Európa egyre mélyebbre süllyed.

Már maga ez az egyszerű megállapítás is politikai program.

Európa hanyatlásának oka politikai és nem biológiai. Európa nem előrehaladott koránál fogva fog kihalni, hanem azért, mert lakói a modern technika minden eszközével ölik és pusztítják egymást.

Európának vannak minőségileg a legkiválóbb szellemi tartalékai a világon. Az amerikai dinamizmus nem más, mint az európai átültetése egy másik politikai közegbe. Nem Európa népeit támadta meg az időskori szenilitás, hanem a politikai rendszerüket. Csak e rendszer gyöke-

res átalakítása hozhatja meg és kell hogy meghozza e beteg kontinens teljes gyógyulását.

A világháború módosította Európa politikai térképét, de nem módosította politikai rendszerét. Napjainkban éppúgy, mint a múltban nemzetközi zűrzavar uralkodik, a gyengéket elnyomják az erősek, lappangó háborús veszély, gazdasági bezárkózás, politikai intrika játssza a főszerepet. A mai európai politika sokkal inkább a múltat idézi, mint a jövőt.

Európa a múlt felé fordul, ahelyett, hogy a jövőbe tekintene. A könyvpiacot elárasztották az emlékiratok. A közéleti vitákban a világháború okairól folytatott elmélkedések nagyobb teret kapnak, mint a következő háború elkerülésének módjai.

Ez az örökös múlt felé fordulás a legfőbb oka Európa megtorpanásának és széttagoltságának. Az európai fiatalságra hárul az a feladat, hogy változtasson ezen a helyzeten. Arra hivatott, hogy a régi Európa romjain új Európát építsen fel, a zűrzavaros Európát egy szervezett Európával helyettesítse.

Ha az európai államférfiak nem ismerik fel és nem valósítják meg ezt a célkitűzést, elsöprik őket a népek, amelyeknek sorsával játszanak.

Két égető probléma vár megoldásra kontinensünkön: a társadalmi probléma és az európai probléma: az osztályok közötti és az államok közötti vetélkedések megoldása.

A *társadalmi probléma* joggal kap kiemelt helyet a közéleti vitákban: pártokat hoz létre és oszt meg; nap mint nap számtalan formában kerül az egyes országok közvéleménye elé.

Ez idő alatt az *európai probléma*, amely nem veszít jelentőségéből, egészen egyszerűen *feledésbe merül*. Nem kevesen vannak olyanok, akik semmit sem tudnak létezéséről: az irodalom és az utópia világába száműzték, és nem veszik komolyan.

Miközben e kérdés megoldásától függ kultúránk jövője és gyermekeinké is.

Az *európai probléma* a következőképpen fogalmazódik meg:

„Európa politikai és gazdasági széttagoltságában képes-e biztosítani békéjét és függetlenségét a fejlődésben lévő Európán kívüli világhatalmakkal szemben, avagy létének megvédése érdekében kénytelen lesz államok föderációjába tömörülni?”

A kérdés felvetése válaszadással jár. Ezért nem teszik fel, hanem ravaszul megkerülik. Kétségtelen, hogy a közéleti vitákban gyakran beszélgetnek európai kérdésekről, de sohasem beszélnek konkrétan az *európai kérdésről*, amelyben az összes többi kérdés gyökerezik, mint ahogy a társadalmi kérdések összessége is általában magára a társadalmi kérdésre vezethető vissza.

Mint ahogy minden európai kénytelen állást foglalni a belpolitikában a társadalmi kérdésről, úgy a jövőben köteles lesz állást foglalni a külpolitikában az európai kérdésről. Így rá hárul Európa egységének vagy széttagolódásának, szervezésének vagy szétesésének, újjászületésének vagy hanyatlásának felelőssége.

Nem szabad többé előfordulnia annak, hogy háromszázmillió ember létkérdését a felelős vezetők ravaszul megválaszolatlanul hagyják.

Egyszóval az *európai kérdést* teljes egészében a kontinens közvéleménye elé kell tární a sajtóban, a politikai irodalomban, a közéleti rendezvényeken, a képviselőházakban és a minisztériumokban.

Az idő sürget: holnap talán már túl késő lesz a európai probléma megoldása: ezért szerencsésebb még ma nekilátni a feladatnak.

Európa csaknem teljesen elveszítette az önbizalmát és kívülről vár segítséget: egyesek *Oroszországtól*, mások pedig *Amerikától*.

Ez a két reménységű halálos veszélyt jelent Európa számára. Sem a Nyugat, sem a Kelet nem akarja megmenteni Európát: Oroszország meg akarja hódítani, Amerika pedig meg akarja vásárolni.

Az orosz katonai diktatúra Szkülájája és az amerikai pénzügyi diktatúra Kharübdiszé között csak egy keskeny út vezet a jobb jövő felé. Ezt az utat Páneurópának nevezik, és azt jelenti, hogy Európának magának kell segítenie önmagán, *gyakorlati célból, megteremtve egy politikai és gazdasági egységet.*

[...]

A PÁNEURÓPA Határai

Európa mint politikai fogalom magában foglalja a kontinens *minden demokratikus államát*, beleértve Izlandot, amelyet perszonálunió köt Dániához. Az a kevés terület, amely fennmarad Törökország európai részéből, politikailag Ázsiához tartozik.

Páneurópának nevezem Európa politikai fogalmát földrajzi fogalmával szemben.

Tudom, hogy nehezen fogják elfogadni ezt az elnevezést, felvetik ellette, hogy Európa, Oroszország és Anglia nélkül nem nevezhető Páneurópának, azaz „egész Európának”. Ennek a teoretikus ellenvetésnek gyakorlatilag semmi jelentősége nincsen. Kanada és Amerika európai gyarmatai sem tartoznak a *Pánamerikai Unióhoz*, Démoszthenész *pánhellén* mozgalma sem foglalta magában az összes görög államot. Azért választottam ezt a kifejezést, hogy kiemeljem a hasonlóságot a pánamerikanizmussal és a pánhellenizmussal.

Páneurópa relatív kiterjedése

Páneurópa 26 nagy és hét kis országból áll.

Az államok ezen együttesének körülbelüli területe 5 millió négyzetkilométer, lakossága közel 300 millió.

Ezek a számok ugyanakkor pontatlanok, mert a páneurópai államok csoportjának európai területe csak egy részét alkotja ezen államok politikai alakulatának. Ahhoz, hogy felbecsüljük jövőbeni hatalmának lehetőségeit, számításba kell vennünk az Európán túli területeket.

Ezek a területek két csoportra oszlanak:

1. Az *afrikai gyarmatbirodalomra* egy darabban (Líbia, Francia Afrika, Angola, Kongói állam) a maga 16 millió négyzetkilométerével és 53 millió lakosával.

2. A világ többi részén elterülő más gyarmatokra (Mozambik, Madagaszkár, holland India, Francia Indokína, Guyana stb.) ötmillió négyzetkilométerrel és 78 millió lakossal.

Így e gyarmataikat is beleértve Páneurópának 26 millió négyzetkilométer területe és 431 millió lakosa van. Az alábbi táblázat lehetővé teszi, hogy összehasonlítsuk Páneurópát más nagy világhatalmakkal és más államalakulatokkal:

	lakos	millió	km ²
Páneurópa	431		26
Brit birodalom	454		36
Orosz birodalom	145		22

Ezek az adatok még inkább alátámasztják annak a szükségességét, hogy Európának világpolitikai okok következtében össze kell fognia. Az európai államok egymástól elszigetelten hosszabb távon politikailag és gazdaságilag kénytelenek lesznek meghajolni a világbirodalmak előtt, a páneurópai unióval viszont az egyik legerősebb, ha nem a legerősebb tömörüléssé válhatnak. Népeség tekintetében Páneurópa a második, területileg pedig a harmadik helyen helyezkedik el. Elég erős lenne ahhoz, hogy visszaverjen minden katonai inváziót és győzedelmesen álljon ellen minden gazdasági konkurenciának.

Egy katonai szervezet és afrikai gyarmatbirodalmának racionális hasznosítása révén – amely Oroszország ázsiai kiterjedésével lenne egyenlő számára –, Páneurópa egymaga is megtermelhetne minden nyersanyagot és élelmiszert, amelyre szüksége van, és így visszaszerezhetné gazdasági függetlenségét.

Központi helyzete következtében – egyfelől Anglia és Amerika között helyezkedik el, másfelől Oroszország és a Kelet között –, valamint tradíciója és lakóinak természetes képességei révén ennek az egységes Európának meglesz az ereje és a tehetsége ahhoz, hogy még hosszú ideig a föld kulturális centruma maradjon.

[...]

AZ EURÓPAI NEMZET
Az európai Panteon

Minden nemzetnek van egy szentélye. Ez a kultúra laboratóriuma. Az állampolgári erények és a haladás kikristályosodásának pontja. Mint ahogy régen a katedrálisok voltak a vallási élet központjai, ma az *iskolák* a nemzeti élet centrumai. A nemzeti eszme elleni harc a kultúra elleni harcot jelentené. A sovinizmus elleni harc súlyosan kompromittálná, ha érintené a nemzeti eszmét.

A nemzeti sovinizmus ellen nem lehet elvont internacionalizmussal harcolni, csak a nemzeti kultúra elmélyítésével és európai kultúrává való szélesítésével, valamint annak a gondolatnak a terjesztésével, hogy Európa összes nemzeti kultúrája egymással való szoros és kibogozhatatlan összefüggései következtében, egyetlen nagy *európai kultúra* alkotó részét képezik.

Ahhoz, hogy az európai népek eljussanak az európai kultúra egységének eme gondolatához, meg kell tanulniuk megismerni és megbecsülni a szomszéd népek szellemi nagyjait; tudniuk kell, mivel tartozhatnak nekik. E célt a nyelvismeret és a fordítások elterjesztésével érhetjük el.

A nemzeti Panteont az európaiak szívében egy *európai Panteonná* kell szélesíteni, amelyben Shakespeare helyet kaphat Goethe mellett, Cervantes Dante mellett, Voltaire Nietzsche mellett, Spinoza pedig Husz János mellett. Ha a németek Buddha és Lao-ce olvasása és a francia kultúra felszínességén való gúnyolódás helyett a nagy francia enciklopédisták gondolatainak befogadásával kezdik olvasmányaikat, hamarosan felismerik azt a számtalan vezérgondolatot, amely elvezeti őket a weimari klasszikusokhoz, és tudatára ébrednek annak a szoros kapcsolatnak, amely összeköti egymással mindazt, ami a legnagyobb Európában.

Ahogy mi, európaiak beszélünk hindu vagy kínai nemzetről, bár ezek a népek jórészt különböző nyelven beszélnek, a kínaiaknak és hinduknak jogukban áll rólunk mint „*európai nemzetről*” beszélni, mint olyan nagy iskoláról, amelynek a német, francia és más nyelvi közösségek alkotják a különböző osztályait. Kulturális szempontból Európa valójában egységesebb, mint India. Indiát számos nyelv, megszámlálhatatlan dialektus, több vallás és számtalan szekta osztja meg csakúgy, mint a kasztok és a fajok közötti ellentétek.

Európa ellenben a keresztény vallásnak, az európai tudománynak, a művészetnek és kultúrának köszönhetően olyan egységet alkot, amely *görög és keresztény* alapokon nyugszik. *Európa közös történelme* a római birodalommal és a nagy népvándorlással kezdődött, majd a pápasággal, a reneszánszsal és a humanizmussal, a reformációval és az ellenreformációval, az abszolutizmussal és a felvilágosodással, a parlamentarizmussal és az ipari forradalommal, a nacionalizmussal és a szocializmussal folytatódott.

A különböző európai államok törvényei és alkotmányai összehasonlíthatatlanul közelebb állnak egymáshoz, mint hajdan a görög városállamokéi. Az európaiaknak azonos az életmódjuk, az életvitelük, a társadalmi struktúrájuk, azonos nézeteket vallanak a morálról és a családról, azonos erkölcsi tulajdonságokkal, szokásokkal, öltözködési móddal rendelkeznek, amely ugyanazokat a divatirányzatokat követi. Az európai festészeti, irodalmi és zeneművészeti törekvések is nemzetközi jellegűek: romantika és naturalizmus, impresszionizmus és expresszionizmus. Azonosak a belpolitika és a gazdasági élet problémái is.

Az európai élet mindezen jellemzői mellett a nyelvi sokszínűség veszít jelentőségéből. Amit még erősít az a tény is, hogy több nyelv csak egyszerű dialektusnak tekinthető.

A nyugati kultúra egysége feljogosít bennünket arra, hogy *európai nemzetről* beszéljünk, amely különféle nyelvi és politikai csoportokra oszlik. Amennyiben e páneurópai kultúra érzésének sikerül felülkerekednie, minden jó francia, német, lengyel vagy olasz egyben jó európaivá is válik.

E román, német és szláv nyelvű európaiak a nemzetközi értékű európai kultúra hordozói lesznek, amely kultúra nagy dolgokat hozott létre és fog létrehozni a jövőben az emberi élet minden területén.

NEMZET ÉS HATÁRAI *A kisebbségek problémája*

Lehetetlen igazságosan megállapítani az államhatárokat Európában, mert csaknem mindenhol a határok felállítását eldöntő szempontok kölcsönös ellentmondásban vannak egymással.

Ezek a szempontok a következők:

1. *nyelvi* határok
2. *földrajzi és stratégiai* határok
3. *történelmi* határok
4. *gazdasági* határok

A nehézséget még növeli az a tény, hogy *Kelet-Európában* nagyon nehéz pontosan nyomon követni a nyelvi határokat a nyelvi keveredés következtében bizonyos régiókban (a temesvári Bánátban például, Dobruzsában, Macedóniában) és nemzeti enklávékban (a magyar körzetben

Romániában, a német nyelvű beékelődésekben Csehszlovákiában és Romániában, a román és az albán területeken Görögországban stb.).

Mivel Kelet-Európában lehetetlen igazságos határokat vonni, a világháború győztes hatalmai karddal vágták el a gordiuszi csomót. Az ökoljogra támaszkodva sikerült a határok vonalában maximálisan érvényesíteniük nemzeti, történelmi és gazdasági törekvéseiket. Ott, ahol csődöt mondott a jog, győzött az *erőszak*. Breszt-Litovszk és Bukarest példa arra, hogy a vesztesek sem cselekedtek volna másként.

Ezeknek az erőszakos határkiigazításoknak az eredményeként a lengyelek, a csehszlovákok, a románok és a jugoszlávok érvényesítették nemzeti törekvéseiket a németek, a magyarok, bulgárok, az ukránok, a litvánok és az albánok kárára.

Így Kelet-Európa minden győztes államában jelentős kisebbség él. E *nemzeti kisebbség* nagyobb része, amelyet a többség elnyom, minden reményét új hazájának összeomlásába veti, amelyet egy újabb háború válthat ki. Türelmetlenül várja Németország és Oroszország újjászületését és az egész kelet-európai politika összeomlását. E remények középpontjában *Magyarország* áll, amelyet a legdurvábban érintettek az új határvonalak.

Ahelyett, hogy átfogó megbékélési politikával hátrítanak el a fegyverkezésre kényszerítő és pénzügyi helyzetüket aláásó külső és belső veszélyt, a győztes államok kormányai egyre reménytelenebb ellenállásra kényszerítik a kisebbségeket az erőltetett nemzetesítés kísérlete miatt, a nyelvhasználat, az iskolák bezárása, és mindenfajta egyéb zaklatások miatt. Ez a politika logikusan vezet egy kiterjedt háborúhoz Kelet-Európában, olyan háborúhoz, amely valószínűleg orosz hegemoniával fog végződni.

Nyugat Európában nem tulajdonítanak elég figyelmet ennek a veszélynek. Csak egyetlen eszköz van az elhárítására. Ez a módszer a következő: a *kisebbségek igazi védelme* egy a *nemzetek számára készült általános toleranciarendelet* meghirdetésével, amely az összes európai nemzet *Magna Chartáját* alkothatná.

Ez a toleranciarendelet (amennyiben technikailag kivitelezhető) kivétel nélkül mindenki számára lehetővé tenné anyanyelvének használatát a bíróságokon és a hatóságokkal való kapcsolattartásukban mindenfajta hátrányos megkülönböztetés nélkül, és biztosítaná gyermekeik számára saját kulturális közösségükben való nevelését.

Az állam és a nemzet szétválasztása

Figyelembe kell venni, hogy a humanizmus és a fanatizmus – jó és rossz értelemben – azon örökség részét képezik, amelyet a vallás hagyott a nemzetre. Napjainkban az emberek élnek és halnak, ölnek és hazudnak a nemzetükért, mint ahogy régen a vallásukért tették. Hogy túllépjenek a nemzetek közötti küzdelmeken, azt az utat kell követniük, mint amelyik a vallásháborúk eltűnéséhez vezetett.

Ma a nemzetállamok gyakorlatilag elfogadták a „*cujus regio, ejus religio*” elvét. Az uralkodó nemzetek egy soknemzetiségű államban megkísérlik erőszakkal megfosztani nemzeti jellegüktől és száműzetésre kényszeríteni a kisebbségeket, mint ahogy azt az uralkodó hitvallás tette hajdanában a kisebbségi vallásokkal. Éppoly barbár cselekedet akarata ellenére arra kényszeríteni valakit, hogy egy nemzet tagja legyen, mint elfogadtatni vele egy vallást.

Minden civilizált embernek azon kell munkálkodnia, hogy a nemzet mindenki számára *magánéleti kérdés* legyen, mint ahogy ma a vallás is az.

A nemzet mint kulturális entitás és az állam mint politikai entitás szétválasztása a jövőben olyan nagy ideológiai jelentőséggel bír, mint amilyen az egyház és az állam elválasztása volt. A Staatsvolk (nemzetállam) fogalma utóérzés lesz csupán, mint a Staatskirche (államegyházé), és lassan feloldódik „a szabad nemzet szabad államban” elvében.

Mert a nemzet a szellem uralma, amelyet nem korlátozhatnak határok. A német nemzet nem ér véget a Reich határainál, az osztrákok, Dél-Tirol lakói, a csehszlovákiai, a lengyelországi és svájci németek legalább annyira részét képezik, mint a poroszok és a bajorok. Nem Bismarcknak köszönhetően született meg és nem győzték le a világháborúban, mert Goethe és Nietzsche hazája az európai kultúra egyik legjelentősebb és legtermékenyebb iskolája. A német nemzet legalább annyira független a német Reichtől, mint a katolikus egyház volt az egyházi államoktól. Mert élete más síkon helyezkedik el. Így a német kultúra fénykora Goethe korában egybeesik a német birodalom legnagyobb megaláztatásával Napóleon idején. Ugyanez az észrevétel érvényes az olasz reneszánszra és a görög kultúra fénykorára: mindkettő e nemzetek legnagyobb politikai feldarabolásának idejére esik.

Ezen alapvető különbségek ismeretében a nemzet és az állam között egy csehszlovákiai német például a következő elv szerint jár el: „*adjátok meg a császárnak, ami a császáré és az Istennek, ami az Istené*”. Így ha teljes jogú állampolgárként el akarja ismertetni magát az államával, el kell látnia állampolgári feladatait, anélkül azonban, hogy megtagadná kulturális kötődését saját nemzetéhez. Egyszerre kell jó csehszlováknak lennie, mint állampolgárnak és jó németnek, mint embernek. Svájcban egy ilyen álláspont már jó ideje magától értetődik, mert itt a „*nemzeti szabadság*”⁷² uralkodik. Mihelyt kihirdetik a *toleranciarendeleletet* Kelet-Európában, elfogadható lesz ez az álláspont; senki sem fogja hangosan követelni a nemzeti határokat, mert egy adott államhoz való tartozás csak másodlagos kérdés lesz.

A nemzetnek és az államnak ez a szétválasztása megkönnyíti mindent a gazdasági fellendülést éppúgy, mint a társadalmi kérdés megoldását. Megtisztítja az elmergesedett légkört Európában, amely ezután érett lesz a páneurópai megoldás befogadására. Ellenben a nemzeti kérdés megoldására irányuló minden más kísérlet háborúhoz és ezáltal Európa hanyatlásához vezet.

Inkább a határok eltörlése, mint kiigazítása

Az európaiaknak számot kell vetniük azzal, hogy az *igazságos* határok vágya megvalósíthatatlan, ellenben a stabil határok iránti vágy megvalósítható. *Elzász-Lotaringia* figyelmeztetés. Egy újabb háború újabbakkal helyettesítené a régi igazságtalanságokat és e határmódosításoknak milliók halála és megcsonkítása lenne az ára. A rossz határok még mindig jobbak, mint egy győztes háború. Végül Amerika példáján okulva Európának fel kell hagynia határainak szüntelen módosításán, és le kell mondania arról, hogy erőszak alkalmazásával igazítsa ki azokat. Ha az amerikai államok szüntelenül határaik igazságos és méltányos voltán civakodnának, állandó hadiállapotban lennének egymással. Előrelátóbbak ennél és csaknem mindannyiuk beletörődik abba, hogy határaik ellentétesek a természettel és az igazságossággal. Európának van még mit tanulnia!

Csak egyetlen radikális mód van az európai határok problémájának tartós és igazságos megoldására: ezt a módszert *nem határok módosításának, hanem hatrok megszüntetésének* nevezik.

A határok módosítását elutasító békeszerető európainak nemzeti és gazdasági okoknál fogva minden energiáját azok megszüntetésére kell fordítania. A páneurópai *toleranciarendelelet* megszabadítja az államhatárokat a nemzeti tartalmuktól; a páneurópai *vámunió* megalkotása megszünteti azok gazdasági értelmét.

Ha ez a két követelés teljesül, teljesen megszűnnek azok a súrlódási pontok, amelyek egy európai háború okai lehetnek. Az államhatárok a tartományok határainak szintjére esnek vissza és elvesztik minden jelentőségüket. Mint ahogy ma egy wittenbergi lakos közömbös az iránt, hogy szülővárosa Szászországhoz vagy Poroszországhoz tartozik, ugyanúgy egy reichenbergi lakos számára is mindegy, hogy szülővárosa Szászországban vagy Csehországban lesz-e.

A szomszédos államok közötti politikai gyűlölet magától el fog tűnni, ha megszűnnek annak gazdasági és nemzeti okai. Elég, ha egy páneurópai törvényhozás véget vet a népek egymás elleni mesterséges izgatásának az iskolákban és a sajtóban, illetve ha egy törvény *Európa elleni hazaárulás vétségével* a legszigorúbban bünteti *az összes nemzet ellen irányuló gyűlöletkeltést*.

A tanárok, diákok és gyerekek Európa-közi cseréje nagy mértékben felgyorsíthatja a nemzetek megbékélését.

A nagy páneurópai gazdaság keretében minden egyes nemzeti entitás a tőkélyre fejlesztheti saját kultúráját a szomszédaival való békés versenyben.

PÁNEURÓPA FELÉ

*Föderációba tömörülve Páneurópa összes
állama többet nyerhetne, mint amennyit veszítene.*

PÁNEURÓPA FEJLŐDÉSÉNEK SZAKASZAI *Páneurópai konferencia*

Az átmenet az európai anarchiából a páneurópai szervezet felé fokozatosan fog megvalósulni.

Egy vagy több kormány által összehívott páneurópai konferencia volna az *első lépés* az egységes Európa irányába.

Ez a kezdeményezés, amely valószínűleg az egész kontinensen kedvező visszhangra találna, kiindulhatna például *Olaszországból*, az egyetlen olyan páneurópai nagyhatalomból, amely a földrész összes államával baráti kapcsolatot tart fenn.

A *Kis Antantnak* szintén módjában állna e konferencia összehívása. Már előfordult, hogy ilyen közvetítő szerepet játszott több európai válság idején, és fontos érdeke fűződik Európa föderatív állammá való alakításához.

Egy páneurópai konferencia kezdeményezése kiindulhat *Svájcból* is, amelynek soknemzetiségű és föderatív struktúrája Páneurópa előképét alkotja, és élvezzi az egész kontinens teljes bizalmát. Ez a javaslat kiindulhat *Spanyolországból*, *Hollandiából* és a *skandináv országokból* is, amelyeket semlegességük a háború idején közvetítő szereppel ruházhat fel békeidőben.

Mint ahogy régen az Egyesült Államok tette, a kontinens első számú nagyhatalma *Franciaország* is magához ragadhatja az egyesítési folyamat

kezdeményezését. Tekintélye nagyot nőhetne egy ilyen vállalkozással, anélkül, hogy veszítene hatalmából. Végül Németország is hivatott lenne arra, hogy közvetítsen Páneurópa érdekében. Egy tartós békejavaslat és egy minden európai államhoz intézett kötelező döntőbírósg gondolata a versailles-i békeszerződés határainak páneurópai garantálásával társulva felvehetné az európai kérdést és ismét visszaadná Németországnak elvesztett tekintélyét.

E páneurópai konferencia programját világosan körül kell határolni. A területi kérdéseket ki kell zárni a vitákból, ám bizottságokat kellene létrehozni, amelyek a döntőbírósg, a nemzetközi biztonság, a leszerelés, a kisebbségek, a közlekedés, a vám, a pénzügy, a nemzetközi adósság és kultúra kérdését lennének hivatottak tanulmányozni.

Az első konferenciának, a pánamerikai testvérének példáját követve, az időközönkénti rendszeres ülésekről kellene döntenie, és az uniós mozgalom központjául a pánamerikai iroda mintájára létre kellene hoznia egy páneurópai irodát.

A döntőbírósgai szerződés

Páneurópa felé vezető második lépésként döntőbírósgai – és kötelező biztonsági-szerződést kell kötni a kontinentális Európa demokratikus államai között. Az egyes európai államok ezt a második lépést egymás között döntőbírósgai szerződések megkötésével készítenék elő. De azok az államok, amelyek szilárdan eltökélték, hogy semmi áron sem indítanak támadó háborút, egy békés ligába tömörülhetnek a kötelező döntőbírósg és a határok kölcsönös elismerésének elfogadásával. Egy ilyen liga előnyei a tagok számára olyan nyilvánvalóak lennének, hogy lassacskán az összes európai állam önként csatlakozna hozzá. Angliát is elfogadnák a páneurópai döntőbírósgban, ellenben nem venne részt a határokat garantáló szerződésben, elkerülendő, hogy Páneurópa belekeveredjen Ázsia és Óceánia jövőbeli konfliktusaiba.

Vámunió

A harmadik lépés Páneurópa felé egy páneurópai vámunió megalkotása, mely egységes gazdasági teret hozna létre Európából. Az európai gazdaság e szerkezetalakítása nem egy csapásra, hanem apránként fog megvalósulni; fontos, hogy határozottan oldjuk meg a vámsorompó eltörlésének előzetes lépéseit. Ebben az esetben is néhány állam – többek között *Ausztria utódállamai* – mutathat példát a többieknek, és köthet egymással vámszövetséget, sőt pénzügyi szövetséget. A vámuniók ilyen fúziója és kiszélesítése előkészítheti és felgyorsíthatja a páneurópai gazdasági tér kialakítását

Az európai alkotmány

A páneurópai törekvések betetőzése az „Amerikai Egyesült Államok” mintájára létrejövő „Európai Egyesült Államok” alkotmánya lesz. Európa egységes entitásként jelenne meg más kontinensekkel és világhatalmakkal szemben, és a föderáción belül minden egyes állam maximális szabadsággal rendelkezne. Páneurópa két kamarából állna: a *Népek kamarájából* és az *Államok kamarájából*, a Népek kamaráját 300 képviselő alkotná, egy

képviselő jutna egymillió lakosra, az Államok kamarája a huszonhat európai kormány huszonhat képviselőjéből állna.

Pán Európában Pánamerikához hasonlóan a *nemzeti nyelvek egyenlőségének* kell uralkodni, de technikai okokból az összes európai államnak döntenie kellene az angol nyelv kötelező bevezetéséről a közép-, majd az általános iskolákban. Az Európán kívüli világban ugyanis semmi sem képes megakadályozni, hogy az angol a *nemzetközi kapcsolatok nyelve* legyen. Célszerű lenne az európaiak részéről, ha Japán és Kína példáját követnék, és az angol nyelv elsőségéből levonnák a megfelelő gyakorlati következtetéseket. Eltűnne a nyelvek közötti rivalizálás és az országok közötti megértés jelentősen leegyszerűsödne, ha minden egyes európai alapjaiban ismerné az angolt, mint kiegészítő nyelvet a saját anyanyelve mellett. A könnyedség, amellyel az angolt tanulják (amelyet természetesen ortográfiai reformnak kell alávetni) és köztes pozíciója a germán és a román nyelvek között feljogosítja arra, hogy természetes eszperantó nyelv szerepét töltsse be.

(Forrás: Richard N. Coudenhove-Kalergi: *Pan-Europe*. Presses Universitaires de France, Paris, 1988.)

■ JEGYZETEK

1. És a demokratikus berendezkedéshez közel állót.
2. A svájci konföderációban a nemzeti kisebbség fogalma nem létezik. A svájci nép négy nemzeti kultúrához (német, francia, olasz és rétoromán) tartozik, amelyek nemcsak szabadon nyilvánulhatnak meg, hanem a legyengébbeket a föderáció támogatja.

